هێرمان شۆڵتز پاول و لەیلە، جیاوازی کولتوور و ترادیسیۆن لە رۆمانی ئیسکەندەر

خوێندنەوەی: باهۆز مستەفا

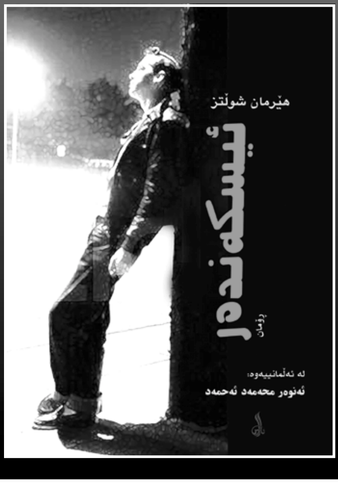

وەک هۆراس لە زووەوە باسی دراما و داستانی کردووە، کە دەڵێت: دەبێت داستان یا دراما لە ناوەڕاستی رووداوەکەوە دەست پێ بکات، ئینجا بگەڕێتەوە بۆ سەرەتا و کۆتاییی رووداوەکە.

هێرمان شوڵتز بە هەمان شێواز و بنەما کاری کردووە، بەڵام لەمەش گرینگتر لەم رۆمانە بوونی دوو پاڵەوانە "ئەساف" لە نیوەی یەکەم و "لەیلە" لە نیوەی دووەمی رۆمانەکە، کەسیەتی "لەیلە" لە تەواوی رووداوەکانی نیوەی یەکەم هیچ پێوەندییەکی بە کەسیەتی "ئەساف"وە نییە و نادیارە، بە هەمان شێوە لە نیوەی دووەم، کەسیەتی "ئەساف" زۆر کەم دێتە ناو رووداوەکان و ئەوەی کە هەشە بە نائامادە بەشداری دەکات و هیچ پێوەندییەکی بە کەسایەتی "لەیلە"وە نییە لە چەند رستەیەکی کۆتاییی نەبێت. ئەساف گەنجێکی گوندی ئەنادۆڵی لە ئەڵمانیا، لەیلە کچێکی مۆدێرنی ئەنقەرەیی، لە ژینگە و هەڵسوکەوت جیاوازن، بەڵام لە کولتوور لێک نزیکن. هێرمان لەم رۆمانەدا هەوڵی داوە باسی ئەو کولتوورە تێکەڵەی تورکیا بکات لە نێوان ترادیسیۆنی گوندی و شارە

گەورەکانی تورکیا وەک ئیستەنبوڵ و ئەنقەرە، هەروەها هاتنی ئەم کولتوورە بۆ ناو کولتووری ئەڵمانی.

ئەسافی تاقانە بۆ کارکردن دەچێتە ئەڵمانیا بۆ ئەوەی بتوانێت یارمەتی رەئووفی باوکی و عائیشەی دایکی بدات لە گوندی "یەنیکۆیا" کە خەریکن لە رێگەی بەخێوکردنی ئاژەڵەوە بە یارمەتی عەلی کە شوانی مەڕەکانە ژیان دەبەنە سەر، لە ئەڵمانیا فێری ئەوە دەبێت سەلاجە بۆ بەرهەمەکانی باوکی بکرێت و داوا لە ماڵەوە بکات بۆ پشوو بچنە لێواری دەریا و هەوڵ دەدەن بە تەکسی هاتوچۆ بکەن و خۆیان زۆر هیلاک نەکەن بە پێچەوانەوە بیر لە ژیانێکی خۆش بکەنەوە. هەروەها عەلی، شوانی مەڕەکان بە ناچاری هاتووەتە لای رەئووفی باوکی ئەساف و سەرگەردان بووە، کێشەی عەلی پێچەوانەی هەموو کێشەکانە، چونکە هەموو کەسێک بە هۆی ئەنجامدانی کارێکی خراپ تووشی کێشە دێت، بەڵام عەلی لەبەرئەوەی ئەو پیاوەی نەکوشتووە کە خوشکی خۆشدەویست، لە گوندەکەی دەرکراوە و هاتووەتە لای رەئوف کارپات وەک شوانێکی شارەزا و دەست پاک لەگەڵ چەند منداڵێکی تر کار دەکات، زۆر جار لە ئەشکەوتەکان بە عەرەق خواردنەوە و گێڕانەوەی چیرۆک بۆ منداڵەکان کات بەسەر دەبات.

ئەساف لە ئەڵمانیا لە شاری دیزبۆرگ دەکەوێتە سەر کار و بۆ پشوو دەچێتە بارێک بە ناوی "بەرەو داری بەڕوو" لەگەڵ رازی هاوڕێی، کە شوێنی حەسانەوەی مرۆڤە دەروون ماندووەکانە لەم بارانە دەتوانی لەگەڵ کچێک دابنیشیت و قسە و گاڵتەی لەگەڵ بکەیت و بە ئارەزووی خۆت دەست لە جەستەی بدەیت، بەڵام بێزار و نارەحەتی نەکەیت، ئەمەش بەو مەرجەی پێکی مەی بۆ بکرێت هەر کاتێ تەواوی کرد دەڕوات یا دەبێ بۆی بانگ بکەیتەوە یاخۆ چەند خولەکێک لەگەڵی بچیتە ژووری تایبەت، هەموو ئەو شوێنانە دەستوور و یاسای تایبەتی خۆیان هەیە، حکومەتیش پشتگیریان دەکات، لە کاتی پێویست بەزووترین کات پۆلیس دەگاتە ئەو شوێنە. ئەساف لەوێ چاوی بە "ئەگنێس" دەکەوێت کە کچێکی ئەڵمانە و لەو بارە کار دەکات، دوای ئەوەی چەند جارێک وەک هەر میوانێکی ئەو بارە شەراب و زێکتی بۆ بانگ دەکات و پاشان لەگەڵی دەدخەوێت، شەیدای

دەبێت و پێوەندیی لەگەڵ بەهێز دەکات و دوای کارکردن بەیەکەوە پیاسەی دەرەوە دەکەن و دەچنە سینەما، شەوانە ئەگنێس دەیباتەوە ماڵێ و فێری سێکسکردنی دەکات، چونکە ئەو کورە گوندییە یەکەم جاریەتی لەگەڵ ژنێک بخەوێت، هەروەها ئەساف سەرەڕای ئەوەی بە پارە لەگەڵ ئەگنێس دەخەوێت، عاشقی دەبێت. لێرە هێرمان سەرنجی خوێنەر دەخاتە سەر ئەو کولتوورە شەرقییەی مرۆڤی تورکی، کە گەنجێک سەد دەرسەد دەزانێت کچێک سۆزانییە و ژیانی لەسەر ئەم برە پارەیەیە، کە لەم بارە دەستی دەکەوێت، کەچی خۆشی دەوێت، بەڵام کاتێک دەچێتەوە بارەکە کچە لەگەڵ پیاوێکی تر دەبینێت، ناتوانێت دەستبەرداری ئەو کولتوورە بێت، کە پێناسی ژیانی لە چوارچێوەی ژینگەیەکی بچووک بۆ کردووە، ئامادەیە لەو ساتە بمرێت نەوەک بەو شێوەیە ئەو کچە ببینێت، هەرچەندە ماوەیەکی کەمیشە دەیناسێت، بۆیە بە بتڵ ڕەدووی پیاوەکە دەنێت و ئەگنێس بەخیانەتکار دادەنێت و بڕیار دەدات ئیتر وازی لێ بێنێت و بۆ هەتاهەتایە نەگەڕێتەوە لای.

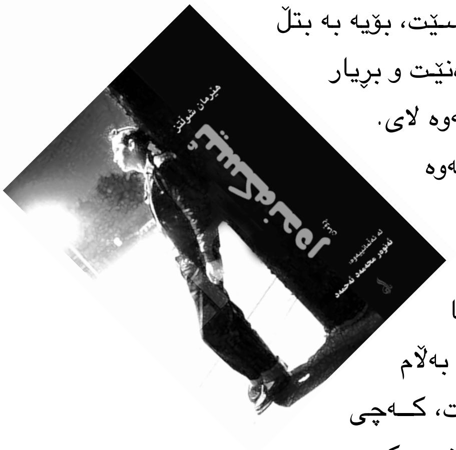

هەر لەم کاتەش دەبووایە بۆ خزمەتی سەربازی بگەڕێتەوە تورکیا، لەوێش بۆ چیاکانی قەفقازیا و چەرمەسەری سەربازی، گۆڕانی ژیانی ئەساف بە سەد و هەشتا پلە لە بارەکانی ئەڵمانیاوە بۆ چیاکانی قەفقازیا ئێشکگرتن لە شتێک کە نازانێت ئامانجەکەی چییە، بەڵام باشترین هەل بوو تا بتوانێت ئەگنێس لە یاد بکات، کەچی بەردەوام بیری لە وردترین شت دەکردەوە کە لەگەڵ ئەگنێس کردبووی، لەو ماوەیە نامەیەکی لە رازی هاوڕێی پێ گەیشت، کە نووسیبووی: ئەگنێس زکی هەیە و دەڵێن لە کوڕێکی تورکە. ئەساف بە تەواوەتی دەشڵەژێ و بە نائارامی ڕۆژەکان دەژمێرێ تا کۆتاییی بە خزمەتی سەربازی بێت و بگەڕێتەوە ئەڵمانیا و بە دوای منداڵەکەی بگەڕێت. دوای تەوابوونی ئەو ماوەیە، ئەساف لە جیاتی سەردانی دایک و باوکی بکات گەڕایەوە فرانکفۆرت بۆ لای رازی هاوڕێی کە هاتبووە ئەو شارە، رازی زۆر هەوڵ دەدات قەناعەت بۆ ئەساف دروست بکات واز لەم کچە بێنێت، چونکە ناتوانن بەیەکەوە بژین ئەو ژنە وەکو ژنەکانی تورک نییە لە ماڵەوە دابنیشێت، بەڵکو حەزی لە نێو خەڵک و ژیانێکی پڕ جموجۆڵە، هەروەها ناتوانێت لە گوندی "یەنیکۆیا" لەگەڵ بزن و مەڕ بژێت، تۆش ناتوانیت وەکو ئەڵمانێک لەگەڵ ئەگنێس ژیان بەسەر بەریت. بەڵام ئەساف گوێی پێ نادا

و دەچێـتـە دیزبۆرگ و لەوێش بـۆ بارِی "بەرەو داری بەڕوو" بـەڵام ئەگنێس لـەوێ نەمـاوە، دوای هـەوڵێکی زۆر بۆی دەردەکــەوێت کــە ئەگنێس بە رووداوی ئۆتومــبــێل مــردووە و منداڵەکــەشی پێش رووداوەکــە بردووەتە نەخــۆشــخــانەی دەروونی منداڵان، بـەهۆی گۆشەگیری و قسـەنەکردن و توورەبوون. هـەرچەندە رازی هاورێی بەردەوام هـەوڵ دەدات ئەساف رازی کات واز لەو منداڵە بێنێت و خۆی تووشی کێشە نەکات، بەڵام ئەساف وەک شێت لە هـەمـوو شار و شارۆچکەکان یەکە یەکەی نەخۆشخانەکان دەگەڕێت، چونکە ناوی منداڵەکە نازانێت، سـەرەنجـام لە نەخـۆشـخـانەیەکی چاکسـازی منداڵان، منداڵێک بە نـاوی "ئەلیکســـاندەر" و دایکی بـە نـاوی "ئەگنێس لێـــمـــەن" دەدۆزێتەوە، بەڵام ناوی باوکی نییە نازانن باوکی کێیە؟

ئەسـاف بە هـەمـوو شـێـوەیـەک دەیەوێت ئەلیکسـاندەری کـوڕی بگەڕێنێتـەوە لای خـۆی، بـەڵام دوکـتـۆر "گـایگـەر" ئامادە نییـە بەبێ بـەڵگە و سـەلماندنی بـاوکـایـەتی لەلایەن ئەسـافـەوە ئەلیکســاندەر بداتە دەست تورکـێـک کــە نازانێت کـێـیــە. ئەسـاف هـەوڵ دەدات پارە بداتە دکـتـۆر گـایگـەر، بەڵام دوکـتـۆر گـایگـەر نەک وەری ناگـرێت، بەڵکو زۆری پێ سـەیرە پیاوێک پارەیەکی زۆری لە گیرفانە پیێ دەڵێت : هـەڵی گرە من بە خۆڕایی لێرە کار ناکام مووچەی خـۆم هـەیە، ئەوەی پێویست بێت دەیکەم بۆ هـەمـوو منداڵەکان بەبێ ئەوەی کەس داوام لێ بکات، ئـەو منداڵەش نەخۆشە دەبێت لە ژێر چـاودێری بێت. ئەساف دوای ماوەیەکی زۆر بێ ئومێد دەبێت لە وەرگرتنەوەی ئەلیکساندەر، شـەوێک لەگەڵ رازی هاورێی دەچن منداڵەکە دەرفێنن و بە پاسەپۆرتی سـاختـە و بە ئۆتومبێل سنووری چەند وڵاتێک دەبڕن و دەیبـەنـە تورکیـا و لەوێش بۆ گوندی یەنیکۆیا لای رەئوف و عـائیـشـەی دایەگەورە و بابەگەورە، ئەسـاف و رازی بە پەلە دەگەڕێنەوە ئەڵمـانیا. ئەلیکسـاندەر ورده ورده لە ژینگەکە رادێ و لەگەڵ عـەلی دەبێت بە شـوانێکی ئازا و زیندوو و خـۆشـەویسـتی رەئوف و عـایشـە و فێری زمانی تورکی دەبێت. دوای ماوەیەک رەئوف کـارپات نامـەیەکی لە کونسوڵخـانەی ئەڵمانی بۆ دێت و نووسراوە: ئێوە منداڵێکی ئەڵمـانتان لایە و نەخـۆشی دەروونی هـەیە، ئەم جـۆرە نەخـۆشـخـانەیش لە تورکـیا نیـیـە بۆیە دەبێت بە زووترین کـات بگەڕێندرێتـەوە بۆ ئەڵمانیا، لەم مـاوەیەش کارمـەندێکی کونسـوڵخـانە سـەردانتان دەکات

بۆ گـەڕاندنەوەی ئەو منداڵە. ڕەئوف تووشـی دڵەڕاوکێ دەبێت نازانێت مـەبەسـتـیـان لە نەخۆشی دەروونی چییە و شتی وای گوێ لێ نەبووە، هەروەها ئەو کەسەی نامەکەشی بۆ دەخوێنێتەوە نازانێت مـانای ئەمە چییە، کارپات لەگەڵ عـائیشـە زۆر نیگەران دەبن، شـەو و ڕۆژیان تێکەڵ دەبێت، هـەمـوو ئـومـێـدێکـیـان بەم کـوڕە بـوو دوای ئەسـاف، کـە ببـێـتـە شوانێکی باش و چاونەترس، ئێستاش نەوەکەیان جێیان دەهێڵێت.

نیوەی دووەمـی ڕۆمـانەکە بە خۆئامادەکردن بۆ کۆنسێرت دەست پێ دەکات، بۆ ئەمەش "فاهرونوزا" بۆ کۆنسـێرتەکە داوەتی "پاول لانگنبێرگ" لە ئەڵمانیـاوە بۆ ئەنقەرە دەکات، پاول مـۆسـیـقـاژەنێکی گۆشـەگیری هـامبـۆرگی بێنـەوا دەگاتە مـاڵی فـاهرونوزا کە لەگـەڵ فـەخـریەی کـچی و لـەیلەی نـەوەی بەیەکـەوە دەژین، لەگـەڵ پـاول لە باڵکۆنەکە بە یەکەوە شەڕاب دەخۆنەوە و سـەیری دیمـەنی شـاری ئەنقەرە دەکـەن و ئەوانیـش مـاوەیەک لە ئەڵـمـانیـا ژیاون بۆیـە گـفـتـوگـۆ بە ئەڵمانی دەکەن، پاشان لەیلە بـە پاول دەڵێت: هـەفتەیەک پشووم هـەیە دەتوانین پیاسـەیەکی دەریای ڕەش بکەین، بەڵام پێش

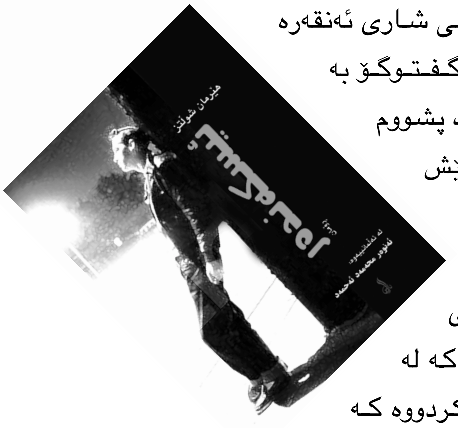

ئەمـــە کـــارێکم پـێ ســـپـــێـــردراوە شــــەو و ڕۆژێک دەخـایەنێت ئەنجـامی دەدەم ئینجـا سـەفـەرەکـەمـان دەکـەین. لەیلە پاول لەگـەڵ خـۆی دەبات بەبێ ئەوەی دایک و داپیرەی شتێک بڵێن، لە ڕێگە بە پاول دەڵێت کە لە کـونسـوڵخـانەی ئەڵمـانیـا کار دەکـات و داوایان لێ کردووە کـە بچێت لە گوندی یەنیکۆیا منداڵیکی ئەڵمانی نەخۆش هەیە بیهێنێتەوە، لەبەرئـەوەی هیچ گـرژییـەکـیش نـیـیـە بۆیـە پێـویسـتی بە پۆلیس نەکـرد. شـەوەکـەی لە هوتێلێکی لۆکاڵی لادەدەن، پاول دەبینێت هـەر یەک ژوور و یەک تەختی خـەوی دوو کەسـی هـەیە و کولـەیەکی بەسـەردا شـۆڕبـووەتەوە، پاول دەکـەوێتـە بـارێکی نائاسـایی، کـە لەگـەڵ کچێکی تورکی ئیسلام لە تورکیا لەسـەر یەک تەختـەی خەو، شتێکی نۆرمـاڵ نییـە، بەڵام کـە لەیلە دێـتـەوە ژووری تێگەیشـتنی پاول پێچـەوانە دەبێـتـەوە، چونکە لەیلە بـەبێ هیچ پێشـینـەیەک جلەکـانی دادەکـەنێت و داواش لە پـاول دەکـات لەسـەر تەخـتـەکـە لەگـەڵی بخـەوێت، ئیتر لەم شـەوەوە پاول لەیلەی خۆشدەوێت. بەیانی دەست بە ڕۆیشتن دەکەنەوە تا دەگـەنە سـەر ڕووبـاری زەکـەریا لەوێ پشـوویەکی تر لە ڕۆخی ڕووبـارەکـە دەکـەن و جـارێکی تر دەچنەوە باوەشـی یەکتری، لە ناکاو لەلایەن شـوانەکانی ناوچەکە بەردباران

دەکرێن و رادەکەن، لەم ساتە پاول واقوڕماو سەیری لەیلە دەکات و دەپرسێت: بۆچی ڕێگە دەدەی خەڵک سوکایەتی بە یەکێکی مۆدێرنی وەک تۆ بکات لە وڵاتێک کە وڵاتی خۆتە، بانگی پۆلیس بکە. لەیلە پێ دەکەنێ و دەڵێت: پۆلیس بێت ئێمە دەسگیر دەکات، چونکە ئێمە سوکایەتیمان بە ئەوان کردووە، ئێرە خاوەن ترادیسیۆنێکی تایبەتییە دەبێت ڕێزیان بگیرێت، تورکیا هەموو کات خەڵکی جیاوازی تێدا بووە و هەرواش دەبێت. ئیتر کێشەی لەیلە و پاول لەسەر ئەم ڕووداوە بەردەوام دەبێت تا دەگەنە گوندی یەنیکۆنا لەوێ بۆ لای ماڵی رەئوف، لەوێ عایشە و رەئوف بە چاوی پڕ لە فرمێسک ئەلیکساندەری خۆشەویست و کوڕی ئەسافی تاقانەیان ئامادە کردووە و چاوەڕوانی هاتنی کارمەندی کونسوڵخانەبوون، لەیلە و پاول سەریان سوڕ دەمێنێت، کە بەبێ کێشە منداڵەکە رادەستی ئەوان دەکات، کاتێ رەئوف ئەلیکساندەری سواری ئوتومبێلەکە کرد بە لەیلەی گوت: خوا چی لە چارەنووسی ئەو کوڕە نووسیبێت هەر ئەوەیە، بەڵام لە هیچ جێگەیەکیش وەکو ئێرە خزمەتی ناکرێت. لە ڕێگەی گەڕانەوە پاول و لەیلە گۆرانی بۆ یەکتر دەڵێن و چەند پشوویەکی تر دەدەن تا دەگەنە ئیستەنبوڵ، بۆ دڵنیایی لەیلە تەلەفۆن بۆ کونسوڵخانە دەکات، تا ئاگەداریان بکاتەوە، کە منداڵەکەیان هێناوە. کەچی دوای تەلەفۆنەکە سواری ئوتومبێلەکە بوون و لەیلە هەمان ڕێگەی گرتەوەبەر کە لێی هاتبوون، پاول بە سەرنجەوە دەڵێ: ئەو ڕێگەیە هەڵەیە. کەچی لەیلە بە تووڕەیییەوە دەڵێت نەخێر هەڵە نییە، بەڵکو ئەلیکساندەر دەگەڕێنمەوە لای دایەگەورە و بابەگەورەی، ئەوانە دەیانەوێت بیبەنەوە ئەڵمانیا و بۆ نەخۆشخانەی دەروونی، خۆ ئەم کوڕە نەخۆش نییە، لەوێ زیاتر شێتی دەکەن، کەس گرینگی پێ نادات و کەس قسەی لەگەڵ ناکات، لێرە کەسوکاری خۆی هەیە و هیچ کێشەیەکی نییە، بۆچی بچێتەوە ئەڵمانیا، من بەشداری ئەم تاوانە ناکەم، باوکی دەتوانێت بێتەوە باوکایەتی خۆی بسەلێنێت . کەچی پاول بۆچوونی جیاوازبوو، داوای دەکرد لەیلە خۆی تووشی کێشەیەک نەکات، کە پێوەندیی بە ئەمەوە نییە، پاشان لەسەر کار دەردەکرێت ژیانی تێک دەچێت، پاول لەبەر خۆشەویستی لەیلە و بە کاریگەری لەیلە بە تایبەتی کە دەیگوت: شتی زۆر خراپ لەم دنیایە هەیە ئێمەش هەندێکمان بەر

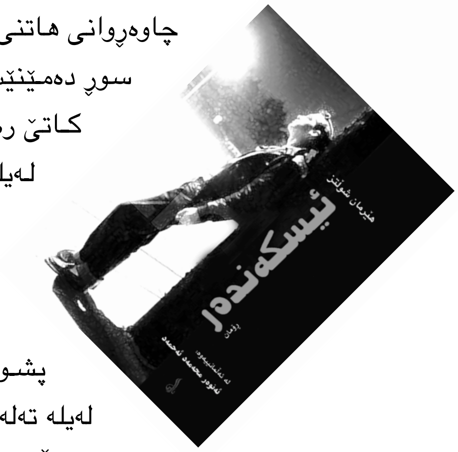

دەکەوێت، تۆش هەموو کۆنسێرتەکانت لە دنیایەکی خراپ پێشکێش دەکەیت، تۆ کاتێک دەبیتە مۆسیقاژەنێکی باش ئەگەر خۆت و مۆسیقاکەت نەخزێنە ژێر خانەیەکەوە، ئەگەر شەنست هەبێت ئەلیکساندەر یادت دەکاتەوە، پێدەچێت کە بۆ یەکەم جاربێت ژیان شتێکی وای بۆ رەخساندبێت. ئیتر گەڕانەوە و تەلەفۆنی بۆ ئەساف کرد بە زووترین کات بگەڕێتەوە بۆ تورکیا و کێشەکەی لەوێ چارەسەر بکات، بە کونسوڵخانەشی گوت: هیچ منداڵێک بەو ناوە لەو گوندە نەبوو. ئینجا پاول بە کلاڤێرەکەی فاهرونوزا مەشقی دەکرد و کارەکانی باخ و بتهۆڤن ڤاگنەری نمایش دەکرد خۆی بۆ کۆنسێرتەکە ئامادە دەکرد.

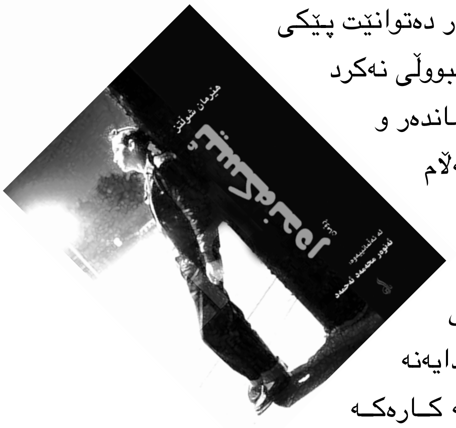

دوای دوو رۆژ ئەساف و رازی هاوڕێی ئەلیکساندەر هاتنە لای لەیلە و پاول، لەیلە داوای کرد بە زووترین کات بچێت لە تاقیگە باوکایەتی خۆی بسەلمێنێت، ئەگەریش گومانی هەیە، ئەوە بە دوو سێ هەزار دۆلار دەتوانێت پێکی بهێنێت، رازی گوتی بە پارەکە باشترە، بەڵام ئەساف قبووڵی نەکرد و بڕیاری دا بە فەرمی بیکات، لە تاقیگە خوێنی ئەلیکساندەر و ئەساف یان وەرگرت و داوایان کرد چاوەڕێ بکەن، بەڵام رازی بە فێڵی تەوالێت خۆی دزییەوە و چووە لای دوکتۆرەکان بە ناوی لەیلەوە قسەی کرد تا بە پارە یەکسەر و بێ پشکنین پسوولەکەی بۆ بکەن، ئەمانیش قبووڵیان کرد و هەر لەوێ پسوولەیەکیان بۆ نووسی و دایەنە دەستی، ئەویش گەڕایەوە لای ئەساف گوتی ئەوەتە کارەکە تەواوبوو با بڕۆین.

سەرچاوە:

رۆمان: ئیسکەندەر

نووسینی: هێرمان شوڵتز

لە ئەڵمانییەوە: ئەنوەر محەمەد ئەحمەد

بڵاوکراوەی ئاراس- ژمارە ٨٠٢

چاپی یەکەم